

J.nr. 21-1260-000002
Ref. Miljø &
Erhvervsregulering
Den 16. juli 2021

Høringsnotat vedrørende udkast til bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2021/2022

Udkast til ny bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning i planperioden 2021/2022 (gødskningsbekendtgørelsen) har været i ekstern høring i perioden fra den 7. juni til den 5. juli 2021 hos en bred kreds af myndigheder og interessenter. Udkastet til bekendtgørelsen har i samme periode været offentliggjort på høringsportalen.dk.

Landbrugsstyrelsen har modtaget otte eksterne høringssvar med bemærkninger.

Høringssvarene er indsendt af følgende høringssparter:

- Datalogisk
- DAKOFO
- Bæredygtigt Landbrug
- Genanvend Biomasse
- HedeDanmark
- Landbrug & Fødevarer/SEGES
- Nature Energy
- Økologisk Landsforening

I det følgende gennemgås de modtagne bemærkninger. Landbrugsstyrelsens kommentarer hertil er anført i temaer, og høringssvarene er kun gengivet i hovedtræk. For detaljerede oplysninger om svarenes indhold henvises der til bilag med fremsendte høringssvar, som kan ses på [høringsportalen](https://høringsportalen.dk).

Der vil kun være kommenteret på forhold, der vedrører gødskningsbekendtgørelsens område og alene på de ændringer, der indgår i bekendtgørelsesudkastet for planperioden 2021/2022. For henvendelser vedr. bekendtgørelsens indhold generelt, kan der rettes henvendelse til Landbrugsstyrelsen.

Landbrugsstyrelsen har efter høringen foretaget en række lovtekniske ændringer i bekendtgørelsesudkastet udover det nævnte i dette notat.

Yderligere er der, som beskrevet i forbindelse med høringen af Bekendtgørelse om næringsstoffreducerende tiltag og dyrkningsrelaterede tiltag i jordbruget for planperioden 2021/2022, i gødskningsbekendtgørelsens bilag 1, tabel 1 indsat de kvælstoffikserende efterafgrøder med en eftervirkning på 50 kg kvælstof/ha.

Da der endnu ikke er truffet beslutning om den fremtidige minkproduktion i Danmark, er alt der vedrører produktion af kvælstof og fosfor fra mink taget ud af bekendtgørelsesudkastet. Hvis der kommer et behov for, at det indgår i bekendtgørelsen igen, vil dette blive indført i en ændringsbekendtgørelse.

Indhold

Udnyttelseskrav	3
Dybstrøelse og anden gødning fra fjerkræ	3
Spildevandsslam og andre typer af slam	5
Lukkede systemer	6
Brødhvede og forventet højere udbytte	7
Kvælstofnormerne	7
Begreber og definitioner	8
Dyretyper og staldtyper	8
Lager	8
Organisk gødning	9
Bioaske	9
Afgasset biomasse	10
Økologiske bedrifter	10
Diverse Bemærkninger	12
Specifikke bemærkninger	13

Udnyttelseskrav

Danmark skal som led i nitrathandlingsprogrammet iværksætte tiltag til at reducere landbrugets udledning af kvælstof til vandmiljøet. Den daværende regering nedsatte i begyndelsen af 2019 et kvælstofudvalg internt i Miljø- og Fødevarerministeriet, der med bidrag fra Aarhus Universitet skulle se nærmere på, hvorfor der i de seneste år ikke var konstateret det forventede fald i kvælstofudledningen i Danmark.

Som opfølgning på kvælstofudvalgets arbejde har regeringen besluttet at iværksætte en række tiltag med henblik på at styrke det danske nitrathandlingsprogram, sådan som Europa-Kommissionen har stillet krav om. En del af denne styrkelse består i at øge udnyttelseskravet af kvælstof i bl.a. husdyrgødning. Dette er en konsekvens af krav fra Kommissionen og Danmarks forpligtelse til at tilpasse/justere tiltagene i nitrathandlingsprogrammet i overensstemmelse med det tilgængelige vidensgrundlag, herunder de nyeste foreliggende videnskabelige og tekniske data, for at sikre, at nitrathandlingsprogrammet er tilstrækkeligt.

Ved offentliggørelsen af gødskningsbekendtgørelsen for planperioden 2020/2021 blev det varslet, at der ved efterfølgende bekendtgørelse (planperioden 2021(2022)) ville være ændringer for udnyttelseskravet for fjerkrædybstrøelse og anden gødning fra fjerkræ efter en gennemgang af det faglige grundlag.

Dybstrøelse og anden gødning fra fjerkræ

Landbrug & Fødevarer bemærker, at det foreslåede skærpede krav til udnyttelsen af kvælstof i dybstrøelse og anden gødning fra fjerkræ er langt fra realistisk og ikke harmonerer med de gængse sædskifter, og at en udnyttelse på 60 pct. harmonerer godt med princippet om at fastsætte udnyttelseskravet ud fra den markeffekt, der kan opnås med godt landmandskab i et sædvanligt sædskifte. Landbrug & Fødevarer mener ikke, at det giver fagligt mening at hæve udnyttelsesprocenten mere end dette. De bemærker yderligere, at Landbrugsstyrelsen ved fastsættelsen af kravet har anvendt antagelsen om 40 pct. vårsæd i sædskiftet, hvor Landbrug & Fødevarer kun mener, at det udgør 20 pct. af sædskiftet. Landbrug & Fødevarer mener derfor, at de erhvervsøkonomiske omkostninger er undervurderet. Endvidere bemærker Landbrug & Fødevarer, at der ikke er lagerkapacitet til at modtage afgasset biomasse som en tilpasningsmulighed til de nye krav.

Bæredygtigt Landbrug bemærker ligeledes, at 70 pct. i udnyttelse ikke kan opnås, og at der derfor er tale om en reel normreduktion, som alene rammer bedrifter, der anvender husdyrgødning.

DAKOFO bemærker, at en skærpelse af udnyttelseskravet for dybstrøelse og anden gødning fra fjerkræ er at sammenligne med en kvotereduktion, da det fastsatte udnyttelseskrav ikke kan opnås i praksis.

DAKOFO bemærker yderligere, at de frygter, at de nye tiltag vedr. udnyttelsesgrad af husdyrgødning, som bliver beskrevet i høringen, igen vil have en negativ påvirkning af kvaliteten i dansk korn.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Formålet med skærpelsen af udnyttelseskravet for dybstrøelse og anden husdyrgødning fra fjerkræ er, at den mængde kvælstof, der potentielt kan udnyttes i husdyrgødningen, skal tælle med i gødningsregnskabet.

I det seneste virkemiddelkatalog blev den potentielle udnyttelse for den nævnte husdyrgødningstype fastsat til 80 pct. Dette er under optimal uddeling. Som meldt ud ved høringen af gødskningsbekendtgørelsen for planperioden 2020/2021 ville Landbrugsstyrelsen gennemgå det faglige grundlag for fastsættelsen af udnyttelseskravet i virkemiddelkataloget. Derfor blev udnyttelsen for dybstrøelse og anden fast fjerkrægødning kun fastsat til 60 pct. for den planperiode. Landbrugsstyrelsen har efterfølgende gennemgået det faglige grundlag og har i den forbindelse medtaget sædskifter samt anden regulering, der har betydning for fastsættelsen af det endelige krav på 70 pct., som fremgår af bekendtgørelsesudkastet for planperioden 2021/2022.

Udnyttelsen i typen af husdyrgødning varierer mellem 55-80 pct. afhængigt af sædskiftet, hvilket naturligt betyder, at der er sædskifter, hvor gødningstypen har en ringere effekt end 70 pct., og andre sædskifter, hvor effekten vil være højere end de 70 pct.

I kombination med ændrede lukkeperioder (perioder for udbringning af eksempelvis husdyrgødning) i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen, samt et øget krav om efterafgrøder, der begge antages at medføre en større andel af vårsæd, så mener Landbrugsstyrelsen, at et krav på 70 pct. er realistisk at opnå. Landbrugsstyrelsen og departementet (FVM) har opgjort den gennemsnitlige opnåelige udnyttelse til 68 pct. med en variation på mellem 55 og 80 pct. alt efter valg af afgrøder. Især andelen af vårafgrøder, hvor udnyttelsen er 80 pct. og udbringningsmængden er størst, er styrende for den gennemsnitlige udnyttelse. Det betyder naturligt, at der er sædskifter, hvor gødningstypen har en ringere effekt end 70 pct., og andre sædskifter, hvor effekten vil være højere end de 70 pct.

Da udnyttelseskravet afrundes til nærmeste 5-tal, hæves kravet derfor fra planperioden 2021/2022 fra 60 til 70 pct. Ministeriet har fundet, at en fastsættelse af kravet til 70 pct. bedst muligt følger principperne for andre husdyrgødningstyper. Ydermere vil et udnyttelseskrav på 70 pct. forebygge udbringning på voksende afgrøder i foråret, hvor udnyttelsen er lav grundet et betydeligt ammoniaktab i forbindelse med udbringningen.

I denne vurdering indgår også forventningen om, at erhvervet vil tilpasse sig de nye krav ved eksempelvis i højere grad at anvende en kombination af flere forskellige typer af husdyrgødning ved at bytte gødning med andre bedrifter eller eksempelvis levere husdyrgødning til biogasanlæg.

Ovenstående forhold har indgået i Landbrugsstyrelsens fastsættelse af udnyttelseskravet samt i de erhvervsøkonomiske konsekvensberegninger. Ved beregningen af de økonomiske konsekvenser af ændringen skal medtages både omkostninger som følge af den mindre gødning, som landbrugeren har til rådighed, og besparelser til indkøb af den pågældende gødning.

Yderligere antager Landbrugsstyrelsen i de økonomiske beregninger ikke, at en fjerkræsprøducer anvender den fulde egenproduktion af gødning på egen bedrift. Dette både af hensyn til det generelle fosforindhold i fjerkrægødning, samt den gavnlige effekt ved at bytte sig til andre husdyrgødningstyper. Landbrugsstyrelsen kan i øvrigt tilføje, at der i de Erhvervsøkonomiske konsekvensvurderinger er beregnet et udbyttetab, hvis bedrifter ikke tilpasser sig det nye udnyttelseskrav.

Ift. til bemærkningen om lagerkapacitet, så blev skærpsen allerede varslet fra planperioden 2020/2021 med en potentiel udnyttelse på op til 80 pct. Derfor mener Landbrugsstyrelsen, at erhvervet har haft mulighed for at tilpasse deres lagerkapacitet, enten ved at opbygge ny kapacitet eller ved at afsøge muligheden for at have det liggende ved andre med mere kapacitet.

Til Bæredygtigt Landbrugs bemærkning om, at der er tale om en normreduktion, der rammer producenterne af husdyrgødning, kan Landbrugsstyrelsen bemærke, at der er fagligt belæg for, at der, som nævnt, i samspil med anden regulering, er tale om en realistisk udnyttelse. Det er endvidere helt frit

for de enkelte bedrifter at anvende den type af gødning, de ønsker. Landbrugeren kan herved både tage økonomi og effekt i marken i betragtning. Det er også relevant for Landbrugsstyrelsen at bemærke, at der i de udnyttelseskrav på organisk gødning (herunder husdyrgødning), der fastsættes i gødskningsbekendtgørelsen, er indregnet en 10-årig eftervirkning. Man kan derfor ikke forvente en udnyttelse på de fastsatte krav for den organiske gødning, der udbringes i indeværende planperiode.

Til DAKOFO's bemærkninger vedr. kvaliteten af korn kan Landbrugsstyrelsen bemærke, at for nogle planteavlere vil det kræve ingen eller minimal tilpasning for at opnå de udbytter og det proteinindhold, der ses i dag, afhængigt af sædskiftet. Der er en lang række metoder til rådighed for at øge udnyttelsen i husdyrgødning, og det vil være op til den enkelte virksomhed at anvende den metode, der passer bedst.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Spildevandsslam og andre typer af slam

Landbrug & Fødevarer, HedeDanmark og Genanvend Biomasse bemærker, at den skærpede udnyttelse på spildevandsslam mangler faglig begrundelse, og at udnyttelsen ikke menes realistisk at opnå i et almindeligt sædskifte. Det anføres, at det højere udnyttelseskrav vil føre til, at spildevandsslam i mindre grad vil blive anvendt til gødningsformål for i stedet f.eks. at blive brændt, hvilket vil være i modstrid med regeringens egen handlingsplan for cirkulær økonomi.

HedeDanmark og Genanvend Biomasse bemærker, at den faglige besvarelse fra AU, som ligger til grund for forøgelsen af udnyttelseskravet, bygger på en række antagelser og generelt gammelt og mangelfuldt datagrundlag. Herudover anbefales det, at der udføres flerårige forsøg, der kan give større faglig viden for et retvisende udnyttelseskrav.

HedeDanmark og Genanvend Biomasse bemærker yderligere, at den opnåede effekt af det forøgede udnyttelseskrav til spildevandsslam på 10 tons N til kystvandene slet ikke står proportionalt mål med de ulemper, som den foreslåede ændring medfører.

Slutteligt undres Genanvend Biomasse over, at udnyttelseskravet til andre typer slam end spildevandsslam reduceres fra 45 til 40 pct. uden en nærmere begrundelse for ændringen. Dette menes, at give en uhensigtsmæssig vilkårlighed i lovgivningen.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger

For så vidt angår det faglige grundlag, har Landbrugsstyrelsen bedt Aarhus Universitet (AU) vurdere udnyttelsen på spildevandsslam ud fra nye data om spildevandsslam fra danske anlæg. I besvarelsen fra AU er der redegjort for det faglige grundlag, og udnyttelseskravet er således beregnet ud fra bedst tilgængelige data, som stammer fra data fra danske spildevandsanlæg fra 2018 og 2020. Såfremt der senere måtte foreligge nye resultater – herunder nye markforsøg, vil Landbrugsstyrelsen naturligvis revurdere udnyttelseskravet for spildevandsslam.

Reguleringen er i flere henseender fastsat på baggrund af bedst tilgængelige data og fagligt begrundede antagelser. De resultater, der er fremlagt af AU, peger på et udnyttelseskrav for spildevandsslam, der ligger noget over (65 pct.) det krav, der fremgår af bekendtgørelsesudkastet, hvor der også er taget højde for en vis ammoniakfordampning. Der er derimod intet i besvarelsen fra AU, der peger på, at udnyttelsen fortsat skal være fastsat til 45 pct.

Landbrugsstyrelsen er bekendt med, at der er virksomheder, der ikke aftager produkter fra landbruget, hvis der på bedriften har været anvendt spildevandsslam. Landbrugsstyrelsen er også bekendt med, at der i bl.a. bekendtgørelse om affald til jordbrugsformål samt i bekendtgørelse om anvendelse af gødning er restriktioner for brugen af spildevandsslam.

I effekten på de 10 tons kvælstof til kyst er inkluderet, at udledningen af kvælstof stiger, fordi udnyttelsen på andre typer af slam er reduceret til 40 pct. Udnyttelseskravet er fastsat af hensyn til den faglige potentielle udnyttelse.

Landbrugsstyrelsen støtter op om målsætninger om at genanvende ressourcer – herunder også til jordbrugsformål - og mener ikke, at reguleringen står væsentligt i vejen for den fortsatte anvendelse af spildevandsslam på landbrugsjord. Det er dog formålet med gødskningsreguleringen at sikre en hensigtsmæssig og forsvarlig anvendelse af kvælstof i landbruget således, at der sikres et rent dansk vandmiljø.

For så vidt angår Genanvend Biomasses bemærkninger om den sene offentliggørelse af det skærpede udnyttelseskrav for spildevandsslam, henvises til høringsnotatets afsnit *Diverse Bemærkninger*.

Til Genanvend Biomasses bemærkninger vedr. udnyttelseskravet til andre typer af slam, kan Landbrugsstyrelsen bemærke, at det tidligere ikke har været tydeligt, i hvilken kategori andre typer af slam end spildevandsslam skulle indgå. Da andre typer af slam er meget diverse, og da der generelt er et mangelfuldt datagrundlag, har Landbrugsstyrelsen ikke haft fagligt belæg for en nærmere fastsættelse af udnyttelseskravet. Kategorien "*Andre typer af anden organisk gødning, der ikke er omfattet af nr. 1-7*" er en samlet kategori for typer af anden organisk gødning, hvor der ikke er fastsat individuelle udnyttelseskrav. Derfor er der i gødskningsbekendtgørelsens § 20, stk. 5, også givet mulighed for, at gødningstyper i denne kategori kan fravige kravet på 40 pct. mod forevisning af dokumentation for det faktiske udnyttelseskrav.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Lukkede systemer

Datalogisk bemærker, at der bør holdes fast i den oprindelige definition af lukkede systemer eller alternativt laves en ekstra definition af systemer, hvor næringsstofferne ikke recirkuleres.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Hensigten med det lukkede system er, at der er fast bund, således at der ikke er risiko for udvaskning af næringsstoffer til vandmiljøet. "Lukket" skal derfor her forstås som lukket, herunder i bunden, så der ikke sker udvaskning. Det er derfor, der ikke er fastsat specifikke kvælstofnormer for lukkede systemer, men normen derimod er afhængig af, hvad der dyrkes, og hvilke udbytter der kan opnås i systemet. Da der ikke er risiko for, at næringsstofferne kommer i kontakt med bundjorden, har Landbrugsstyrelsen ikke behov for at regulere gødningsforbruget i systemet. Landbrugsstyrelsen har valgt at ændre definitionen af lukkede systemer, da styrelsen ikke mener, at det er recirkuleringen af næringsstofferne, der er afgørende for, at normen ikke er fastsat. Da der ikke længere indgår "recirkulering" i definitionen, er reglerne blevet suppleret med, at hvis der er næringsstoffer, der forlader systemet og anvendes andre steder eller afsættes videre, så kan en virksomheds samlede kvælstofkvote ikke opskrives med den fulde mængde, man oprindeligt har udbragt i det lukkede system, men man skal derimod regne den mængde fra normen, som

anvendes uden for det lukkede system. Lige så snart næringsstofferne forlader systemet, så indgår de i den almindelige regulering vedr. overholdelse af kvælstofkvoten, harmonikrav og fosforarealkrav.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Brødhvede og forventet højere udbytte

DAKOFO kvitterer for, at der nu er mulighed for at dyrke brødhvede uden at have indgået en kontrakt på forhånd, da det vil give flere mulighed for at dyrke en høj kvalitets brødhvede.

Bæredygtigt Landbrug og Landbrug & Fødevarer bemærker, at skærpelsen ift. det antal år, en afgrøde skal være dyrket, er problematisk, da det binder erhvervet i at opretholde specifikke afgrøder.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Det har hidtil været beskrevet i vejledning om gødsknings- og harmoniregler, at man som minimum skal have dyrket en afgrøde i 3 år for at kunne benytte sig af muligheden for en højere kvælstofnorm. Det har været indrettet således, at det gennemsnitlig udbytte skulle beregnes ud fra minimum 3 år.

Reglerne i gødskningsbekendtgørelsen har dog ikke været særlig klare, idet det i den hidtidige § 6, stk. 1, er fastsat, at korrektion i opadgående retning alene kan ske, hvis der foreligger dokumentation for, at der i de 5 umiddelbart forudgående planperioder er høstet højere udbytter af afgrøden på virksomheden end standardudbytterne for den pågældende afgrøde samtidig med, at det i bestemmelsens stk. 2 er fastsat, at det højeste og det laveste høstudbytte kan udelades ved beregningen af det forventede højere udbytte, hvis der foreligger dokumentation for, at afgrøden har været dyrket i alle 5 planperioder.

Ved at stille krav om 5 års dyrkning af afgrøden og mulighed for 4 år, hvor det år med det højeste udbytte så skal trækkes fra, sikres det, at der fortsat vil kunne foretages en beregning af gennemsnittet af de 3 år.

Hvis der blev stillet krav om, at afgrøden skulle være dyrket i 3 ud af 5 år, ville det endvidere kunne give et urigtigt billede af en virksomheds forventede udbytte, da det forventede udbytte derved kunne beregnes uden brug af kravet om at undtage højeste og laveste udbytte i bekendtgørelsesudkastets § 6, stk. 3 og 4.

Der stilles fortsat ikke krav til, at arealet i alle 5 år (4 år) skal være af samme størrelse, hvilket giver en vis fleksibilitet for landbrugeren.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Kvælstofnormerne

Landbrug & Fødevarer bemærker, at kvælstofnormerne, der indgår i høringen, er de samme som for planperioden 2020/2021. Endvidere bemærkes, at der kommer til at foreligge mange nye resultater med kvælstofbehovet på jordbundstype 11. Når disse foreligger, kan der være behov for at justere normerne for jordbundstype 11 og evt. differentiere dem mellem humustyper. Samtidig stilles der spørgsmålstegn ved normen for Timothe til frø på lavbundsjord. Timothe til frø dyrkes udpræget på lavbundsjord, og de tidligere normer for Timothe kan være fastsat på baggrund af forsøg. Derfor kan det være fagligt forkert, at normen for Timothe til frø er sat ned til 50 kg kvælstof pr. ha for jordbundstype 11 i de gældende normer for 2020/21 og dermed i høringsudkastet til 2021/22.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Landbrugsstyrelsen bekræfter, at normerne, der indgår i høringsudkastet, er de samme som for planperioden 2020/2021 (senest ændret ved ændringsbekendtgørelsen). Dette er resultatet af beslutningen om, at Normudvalget indstiller 3-årige normer til Landbrugsstyrelsen. Denne 3-årige indstilling er netop af hensyn til erhvervets planlægning.

I den 3-årige indstilling er der mulighed for, at nye afgrøder inden for de tre år kan indstilles ved behov og yderligere, at der kan justeres i de indstillede normer, hvis der kommer ny viden, eller priserne på kunstgødning ændrer sig.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Begreber og definitioner

Dyretyper og staldd typer

Datalogisk bemærker, at de finder det uheldigt, at man i bekendtgørelsen vælger at ændre landbrugsmæssige termer, der har eksisteret langt før den første gødskningsbekendtgørelse for planperioden 1992/1993 med nye tvetydige termer uden forankring i erhvervet. I kapitel 6 er Husdyrart udskiftet med dyretype, staldsystem med staldd type, og disse ændringer er gennemført ud over hele bekendtgørelsen. Dyretyper er et begreb, der spænder langt bredere end husdyrart. Det vil sige, at hvor dyrearterne er adskilt på artsniveau, så kan en dyretype eksempelvis i daglig tale være defineret på langhårede/korthårede typer, kvalitet af kød (kødkvæg), gamle eller historiske racer mv. på tværs af artsniveau. Det kan kun lede til forvirring og en absolut uheldig og unødvendig ændring.

Datalogisk bemærker yderligere brugen af begrebet staldd type og uddyber med, at staldsystemer bør defineres ud fra, hvilket teknologisk system der er anvendt ved opsamling, eks. ringkanal med bagskyl eller kanal med linespil. Datalogisk mener, at i alle de år, vi har haft gødskningsbekendtgørelser, har termerne eksisteret, og at brugen af termerne i bekendtgørelsesudkastet skaber forvirring.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Det er korrekt at Landbrugsstyrelsen i bekendtgørelsesudkastet har erstattet "husdyrart" med "husdyrtype" og "staldsystem" med "staldd type". Ift. brugen af ordet husdyrtype, så er der behov for i bekendtgørelsen at holde de forskellige dyr mere adskilt end på artsniveau. Normerne er fastsat ud fra dyretyper hhv. søer, smågrise, slagtesvin etc. Landbrugsstyrelsen mener derfor, at brugen af termen husdyrart er for overordnet.

Ift. brugen af termerne "staldsystem" og "staldd type" mener Landbrugsstyrelsen, at de er to ord for det samme. Staldd type har i en længere årrække været anvendt i gødningsregnskabet. Landbrugsstyrelsen har dog valgt at bruge begrebet Staldsystem, da det fortsat indgår i gødskningsloven.

Lager

Datalogisk bemærker, at der er indført nye definitioner for hhv. ultimo- og primolager og er uenige i brugen af begreberne og mener, at de skaber forvirring.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Det er korrekt, at primo- og ultimolager er kommet med som definitioner i bekendtgørelsesudkastet, men anvendelsen af termerne er ikke nye. Begge termer fremgår af den gældende gødskningslov og i øvrigt også af den gældende gødskningsbekendtgørelse. Landbrugsstyrelsen kan i øvrigt bemærke, at der ikke er forskel på betydningen af start og primo ej heller slut og ultimo. Derfor fremgår der også hhv. ”startlager” og ”slutlager” i gødningsregnskabet. Dette er af hensyn til formidlingen.

Styrelsen vil dog se på hensigtsmæssigheden af termerne ved næste revision af gødskningsloven.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Organisk gødning

HedeDanmark bemærker, at det bør præciseres, at organisk gødning skal indeholde organisk materiale, og anbefaler yderligere, at det tilføjes, at organisk gødning er af organisk oprindelse. HedeDanmark bemærker i øvrigt, at gødskningsreglerne bør bringes i overensstemmelse med gødningsreglerne, da det er uhensigtsmæssigt, at det samme produkt behandles forskelligt i de to regelsæt. HedeDanmark og Genanvend Biomasse foreslår i øvrigt, at der indføres bagatelgrænser for, hvornår et produkt, der anvendes til jordbrugsformål, skal indgå i gødningsregnskabet.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Anden organisk gødning som definition er indført, for at skabe klarhed over, hvad der er organisk hhv. ikke organisk. Dette har bl.a. betydning for hvordan typer af gødning indgår i gødningsregnskabet, som er grundlaget for kontrollen.

Landbrugsstyrelsen har taget HedeDanmarks bemærkning til efterretning og har i bekendtgørelsesudkastet justeret definitionen af organisk gødning til *Stoffer, produkter og materialer af animalsk eller vegetabilsk oprindelse, der indeholder hovednæringsstoffet kvælstof eller fosfor, og som ikke er kunstgødning eller bioaske.*

Reglerne i gødskningsbekendtgørelsen og i gødningsbekendtgørelsen tjener ikke det samme formål. Gødskningsbekendtgørelsens formål er at regulere forbruget af kvælstof og fosfor på jordbrugsvirksomheder. Derfor kan gødskningsbekendtgørelsen ikke tillade, at der er næringsstoffer, der ikke indgår i gødningsregnskabet, fordi et produkt anvendes på landbrugsjord med et andet hovedformål end at gødske.

Der kan være organiske produkter, der indeholder meget små mængder af næringsstofferne kvælstof og fosfor. Dog vil summen af disse små mængder samlet set bidrage til målsætningen om et rent vandmiljø ved at fortrænge brugen af anden gødning og dermed reducere brugen af kvælstof. Ift. ønsket om en bagatelgrænse, så der er der i den gældende gødskningslov ikke fastsat en hjemmel til dette.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet udover den nævnte justering af definitionen af organisk gødning.

Bioaske

Genanvend Biomasse bemærker, at med justeringen af definitionen for bioaske med tilføjelsen af ”forgasning” så vil produkter som biochar og biokoks skabe forvirring omkring den fremtidige regulering af dette, og at biochar/biokoks bør have sin egen definition. Landbrug & Fødevarer bemærker, at det er vigtigt at få beskrevet tydeligt, om det er i gødskningsbekendtgørelsens regler eller

gødningsanvendelsesbekendtgørelsens regler, at definitionen af biochar, kompost, biokompost og havepark affald hører til og er defineret. Landbrug & Fødevarer foreslår, at der laves eksempler på de forskellige typer af gødning, som er defineret i § 1. Ligeledes er det vigtigt at få beskrevet reglerne for udbringning af biochar/biokoks.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Med tilføjelsen af "forgasning" er der alene tale om en ensretning med definitionen af bioaske i Gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 3, nr. 13. Biochar eller biokoks er ikke ved denne justering skrevet ind i definitionen af bioaske og vil ved udbringning reguleres som anden organisk gødning.

Ift. til bemærkninger af definitioner, så arbejder Landbrugsstyrelsen tæt sammen med Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri for at sikre, at der er overensstemmelse mellem de to regelsæt, og at der er de samme definitioner.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Afgasset biomasse

Nature Energy bemærker, at der er en definition af afgasset biomasse i bekendtgørelsesudkastet, men at i en række andre bekendtgørelser er den definition gledet ud, og afgasset biomasse betragtes på linje med ubehandlet husdyrgødning. Ligeledes fremgår "forarbejdet afgasset biomasse" i § 19 stk.2. Dette fremgår dog ikke af definitionerne i § 1. Hvorvidt det kan give udfordringer, at definitionen i denne bekendtgørelse fastholdes, er uklart.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Det er korrekt, at afgasset biomasse ikke indgår som selvstændig definition i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen længere. Begrebet indgår dog stadigvæk i definitionen biogasanlæg. Landbrugsstyrelsen mener, at der er et behov for at bevare definitionen i gødskningsbekendtgørelsen, da der er særlige regler for eksempelvis fastsættelsen af kvælstof og fosforindholdet i afgasset biomasse. Begrebet "forarbejdet afgasset biomasse" er "afgasset biomasse", der efterfølgende forarbejdes yderligere i et forarbejdningsanlæg. Landbrugsstyrelsen vil overveje, om en definition af dette bør tilføjes bekendtgørelsen for planperioden 2022/2023.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Økologiske bedrifter

Økologisk Landsforening bemærker, at stigningen i udnyttelsen til 70 pct. er anseelig, og at økologiske producenter ikke har de samme muligheder for at tilpasse sig de nye krav, og at de derfor vil rammes af en større nedgang end de konventionelle producenter, hvilket yderligere forstærkes af, at økologer ikke må anvende kunstgødning i stedet for husdyrgødning.

Økologisk Landsforening bemærker yderligere, at den foreslåede opstramning vil have stor betydning for økologer, uden at det vil have en positiv betydning for vandmiljøet. Der vil blive tilført mindre kvælstof til de økologiske afgrøder, og de vil befinde sig på den del af kurven for næringsstofoptagelse, hvor al tilgængeligt kvælstof optages af planterne. Det må derfor formodes, at en stramning af kravet til udnyttelse ikke vil betyde mindre udvaskning af næringsstoffer fra økologiske marker, der er gødet med

fjerkrægødning. Økologisk Landsforening vil derfor med henvisning til, at udbyttestigninger er en forudsætning for at få et lavere klimaaftryk fra økologi, påpege, at det er kontraproduktivt at lade kravet gælde økologer, når det ikke kan berettiges, jf. potentiel kvælstofoptagelse fra afgrøderne og risiko for udvaskning. Økologerne har allerede underlagt sig et lavere kvælstof både i form af husdyrgødning og i kraft af, at der ikke kan suppleres med kunstgødning.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at fordi de økologiske bedrifter har kvælstoflofter på enten 65 eller 107 kg udnyttet kvælstof pr. ha, afhængigt af valg af niveauet i støtteordningen Økologisk Arealtilskud, betyder de skærpede udnyttelseskrav en voldsom og utilsigtet begrænsning i adgang til næringsstoffer i den økologiske produktion. Denne skærpelse lægges oveni, at bedriftens loft på 65/107 kg N i forvejen er reduceret pga. eftervirkning af pligtige efterafgrøder.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Landbrugsstyrelsen anerkender, at stigningen er anseelig, men styrelsen vurderer, at den er nødvendig taget i betragtning, at udnyttelseskravet på denne type gødning udover sidste år ikke har været justeret siden 2003. Udnyttelseskravet er fastsat ud fra, hvad der teknologisk, og ud fra god landmandspraksis, er muligt at opnå af udnyttelse på gødningstypen, og er dermed ikke et forsøg på at få producenterne til at anvende kunstgødning fremfor husdyrgødning. Landbrugsstyrelsen kan i øvrigt for det faglige grundlag henvise til svar ovenfor.

Skærpelsen i udnyttelseskravet vil få betydning for alle, der gør brug af typen af husdyrgødning, økologiske såvel som konventionelle producenter, og vil stille krav om, at gødningstypen anvendes på den bedst mulige måde ved brug af den bedste teknik og udbringning på hensigtsmæssige tidspunkter. Der har aldrig i reguleringen været særskilte udnyttelseskrav for økologiske producenter.

Ved den generelle skærpelse af udnyttelseskravene fra planperioden 2020/2021, hvor den omtalte gødningstype oprindeligt var sat til en udnyttelse på 80 pct. på baggrund af det seneste virkemiddelkatalog, blev denne ændring varslet. I den forbindelse blev de økologiske kvælstoflofter hævet til hhv. 65 og 107 kg N/ha netop for at tage højde for et skærpet krav til udnyttelsen og økologiske producenters ringere mulighed for at tilpasse sig de nye krav. Landbrugsstyrelsen mener derfor, at der er taget hånd om de særlige økologiske udfordringer sidste år.

Økologisk Landsforening nævner i sit høringssvar, at der ikke er en kvælstofeffekt ved at hæve udnyttelseskravet for økologiske bedrifter, da afgrøderne hos økologiske planteavlere allerede i dag optager al tilgængeligt kvælstof. Med kravet er det relevant for Landbrugsstyrelsen at understrege, at der i de udnyttelseskrav på organisk gødning (herunder husdyrgødning), der fastsættes i gødskningsbekendtgørelsen, er indregnet en 10-årig eftervirkning. Man kan derfor ikke forvente en udnyttelse på de fastsatte krav for den organiske gødning der udbringes i indeværende planperiode, men der vil ligge kvælstof klar til afgrøderne fra de forudgående planperioder.

Slutteligt kan Landbrugsstyrelsen bemærke, at der altid vil være øget risiko for udvaskning ved anvendelsen af organisk gødning, hvor kvælstoffet gradvist omsættes, og at fastsættelsen af udnyttelseskravene naturligvis skal være realistiske, men også være med til at sikre, at kvælstoffet anvendes effektivt.

For bemærkningerne fra Økologisk Landsforening vedr. normerne for slagtekyllinger henvises til de specifikke bemærkninger i tabellen på side 13.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.

Diverse Bemærkninger

Landbrug & Fødevarer bemærker, at bekendtgørelsesudkastet er kommet i høring meget sent. Nature Energy bemærker i øvrigt, at de forventer, at der kommer en opdateret vejledning af reglerne. Landbrug & Fødevarer bemærker yderligere, at det i Vejledning om gødsknings- og harmoniregler for planperioden bør være mere tydeligt, hvad det er for dokumentation, en virksomhed skal kunne forvise i en kontrolsituation.

HedeDanmark og Genanvend Biomasse opfordrer til, at bekendtgørelsen fremadrettet sendes i høring senest d. 1. marts, alternativt træder i kraft med et års forskydning, således at erhvervet får bedre mulighed for at planlægge det efterfølgende gødningsår. Genanvend Biomasse bemærker i øvrigt, at det er meget uhensigtsmæssigt, at erhvervet har så kort tid til at omstille sig til de nye krav.

Landbrugsstyrelsens bemærkninger:

Landbrugsstyrelsen anerkender, at bekendtgørelsesudkastet er kommet i høring uhensigtsmæssigt sent. Styrelsen arbejder løbende på at forbedre processer, der kan sikre, at dette bliver bedre fremadrettet. Herunder hører, at der tidligere i arbejdet med bekendtgørelsen bliver kommunikeret vedr. de ændringer, der overvejes for en kommende planperiode. Derudover kan Landbrugsstyrelsen oplyse, at der efter bekendtgørelsens ikrafttræden vil være en opdateret vejledning tilgængelig på styrelsens hjemmeside, som der altid er ved en ny planperiode.

Til Landbrug & Fødevarer's bemærkninger vedr. dokumentation kan Landbrugsstyrelsen bemærke, at styrelsen i vejledning om gødsknings- og harmoniregler altid forsøger at være så specifik som muligt, uden at være så restriktiv, at anden dokumentation, som opfylder det samme, ikke kan anvendes. Landbrugsstyrelsen vil tage bemærkningen til efterretning i arbejdet med vejledningen, dette er også tilfældet for andre bemærkninger, som Landbrug & Fødevarer har vedr. vejledning om gødsknings- og harmoniregler.

Med hensyn til HedeDanmarks bemærkninger om høring eller ikrafttrædelse af gødskningsbekendtgørelsen kan Landbrugsstyrelsen bemærke, at indstillingen af husdyrnormerne for planperioden først modtages i starten af maj, hvorfor en bekendtgørelse ikke kan sendes i høring før dette tidspunkt.

Med hensyn til Genanvend Biomasses bemærkninger om forberedelse for erhvervet, så anerkender Landbrugsstyrelsen den meget kort frist, og styrelsen vil fremadrettet arbejde på, at der tidligere i arbejdet med bekendtgørelsen bliver kommunikeret vedr. de ændringer, der overvejes for en kommende planperiode. Af hensyn til erhvervets mulighed for planlægning og tilpasning til de nye regler udskydes den skærpede udnyttelseskrav på spildevandsslam til planperioden 2022/2023.

Bemærkningerne giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet udover de nævnte.

Videreførelse af § 37

Landbrugsstyrelsen er i øvrigt efter høringen blevet opmærksom på, at der kan være et behov for at videreføre overgangsbestemmelsen i § 37 i den gældende gødskningsbekendtgørelse i forbindelse med overførsler af blandet husdyrgødning modtaget i planperioden 2020/2021 og viderefører derfor denne bestemmelse for planperioden 2021/2022. Denne overgangsordning vil kun være mulig at anvende i planperioden 2021/2022.

Det skal i den forbindelse understreges, at der skal foreligge dokumentation indeholdende total mængde kvælstof samt udnyttelseskrav for den modtagne blanding af husdyrgødning, i planperioden 2019/2020. Dermed gælder overgangsbestemmelsen ikke for egne blandinger af gødning, som ligger på lager ved planperiodens start.

Landbrugsstyrelsen bemærker i øvrigt generelt, at virksomheder, der har modtaget blandet husdyrgødning eller anden organisk gødning, i forbindelse med Landbrugsstyrelsens kontrol skal kunne redegøre for, hvordan udnyttelseskravet for blandingen er blevet fastsat, og dermed de enkelte mængder af de typer af gødning, der indgår i blandingen.

Specifikke bemærkninger

	Organisation	Bemærkning	Landbrugsstyrelsens bemærkninger
1	Økologisk Landsforening	Økologisk Landsforening bemærker en fejl i bekendtgørelsens bilag 2 tabel 2 vedr. økologiske slagtekyllinger, hvor der i tabellen indgår "anden husdyrgødning"	Landbrugsstyrelsen er selv bekendt med fejlen og dette vil være justeret i bekendtgørelsen, hvor der ikke vil indgå i bidrag fra "anden husdyrgødning"
2	Landbrug & Fødevarer	Til § 3, stk. 3. Kravet til dokumentation ved kvælstofkvote for vandet sandjord bør følge bedriften og ikke de enkelte marker.	Med formuleringen "hele eller dele af arealet" menes der, at der ikke behøver ligge en vandindvindingsstilladelse, som gælder hele arealet, der anvendes den højere norm på, bare der på arealerne, hvortil der anvendes en norm for vandet sandjord, som minimum er vand nok svarende til 750 m ³ /ha. Dog skal det være realistisk, at vandet kan udbringes på de pågældende marker, derfor tilføjelsen af "til umiddelbar rådighed". Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.
3	Landbrug & Fødevarer	§ 6, stk. 4. I bekendtgørelsesudkastet står følgende: "Det højeste udbytte (...) hvis afgrøden for planperioden 2020/2021 først bliver solgt efter den ansøgningsfrist, der gælder for indsendelse af fællesskema...".	Landbrugsstyrelsen har justeret bekendtgørelsens § 6, stk. 4 til følgende: <i>Det højeste udbytte fra de 5 forudgående planperioder, jf. stk. 2, skal udelades, hvis afgrøden for planperioden 2020/2021 først bliver solgt efter den 10. september 2022, eller afgrøden kun har været dyrket i 4 ud af de 5 umiddelbart forudgående planperioder.</i>

		<p>Kravet til salg af afgrøder bør ikke længere følge ”ansøgningsfristen”, men i stedet ”indberetningsfristen for gødningsplanlægning i skemaet for gødningsplan og Efterafgrøder (GKEA)”. Der er ikke længere krav om udarbejdelse af gødningsplan senest på ansøgningsfristen, jf. §10, og det virker derfor helt unødvendigt, at denne frist fortsat anvendes ift. forhøjede udbytter.</p>	
4	Landbrug & Fødevarer	<p>Foreslår at § 8, stk. 4 justeres til følgende ”... at der på marken dyrkes en afgrøde, med henblik på høst til salg, opfodring eller som energiafgrøde, hvor udbytte og anvendelse kan dokumenteres.”</p>	<p>Landbrugsstyrelsen beklager denne justering fra den seneste planperiode ikke er med i bekendtgørelsesudkastet. Landbrugsstyrelsen er derfor enig i bemærkningen og har justeret bestemmelsen i overensstemmelse med forslaget.</p>
5	Landbrug & Fødevarer	<p>§ 22, stk. 3. Landbrug & Fødevarer finder det unødvendigt, at der opstilles krav til en dateret opgørelse af lagerstatus pr. 31. juli 2022.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen mener, det er nødvendigt at stille kravet om, hvornår opgørelsen er foretaget, så tydeligt, særligt af hensyn til virksomheder, der ikke anvender systemer såsom MarkOnline.</p>
6	SEGES	<p>§ 8, stk. 8. Det fremgår af denne bestemmelse at: ”Kvælstofkvoten for virksomheden opgøres på baggrund af de arealer virksomheden har</p>	<p>Landbrugsstyrelsen bemærker, at reglerne vedr. overdragelse af arealer fremgår af Gødskningslovens § 33, og at de to virksomheder, der handler arealer, kan aftale, at merforbruget på arealet, der overskrider det maksimale forbrug hos den Økologiske virksomhed, tilfalder den virksomhed, der sælger eller bortforpagter jorden.</p>

		<p>rådighed over pr. 31. juli 2022.”</p> <p>SEGES bemærker at arealer, der tilgår en økologisk bedrift med tilsagn om økologisk arealtilskud og som ikke tilføres gødning efter overdragelsen, bør undtages fra beregningen af virksomhedens kvælstofkvote og indgå i kvoten på den virksomhed, hvor gødningen er anvendt. Hvis gødningen overdrages til den økologiske bedrift f.eks. 1. juli (af hensyn til omlægning til økologi) indgår en stor mængde gødning i den økologiske kvoteberegning og belaster kvælstofloftet på 65 eller 107 kg N væsentligt, hvor gødning er udbragt og udnyttet af overdrager.</p>	<p>Landbrugsstyrelsen har ikke på nuværende tidspunkt planer om at ændre disse bestemmelser ved en evt. ændring af gødskningsloven.</p> <p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i bekendtgørelsesudkastet.</p>
7	SEGES	<p>§ 13, stk. 6. SEGES bemærker at ”Græssende dyr” er erstattet med ”udegående dyr”. Det er vigtigt, at det af bestemmelsen tydeligt fremgår, hvad det har af praktisk betydning, og om det indeholder flere dyretyper – fx udegrise.</p>	<p>Landbrugsstyrelsens kan bemærke, at der 3 gange i den gældende bekendtgørelse indgår begrebet ”udegående husdyr”, men at begrebet ”græssende dyr” kun anvendes i bilagene til bekendtgørelsen og altså ikke tidligere har indgået i § 13 stk. 6. Hvilken dyretype, der er tale om, vil typisk fremgå af det relevante tilsagn eller aftale med relevant myndighed.</p>